

– בכיהונו (כדלהלן), וסוברים שה'ה לשחיטה שצריך בה כהן הגם שאינה עבודה אבל אין ללמוד מזה לכל דבר, וכמו שאר דברים שצריך בהם 'כהן' כנשיאת כפים ופדיון הבן וא"צ בגדי כהונה.

(ע"ב) 'מה הזאת מימיה... ואין כשרין אלא ביום' שנאמר וחטאו ביום השביעי, ואין כתוב 'וחטאו בשלישי ובשביעי' (ריטב"א).

ע"ע בענין משמעות 'יום / ימים' בכתוב, האם הלילות בכלל: חדושי אגדות מהרש"א ברכות מ. חדושי הגרו"ר בנגיס ח"ב מה, ב.

'איכא דאמרי לדורות בכהן גדול ואיכא דאמרי לדורות בכהן הדיוט...' לשון זר (= משונה, חריג) הוא ואינו כשאר 'איכא דאמרי' שבש"ס, כי הכוונה כאן למחלוקת תנאים ששנינו בדין זה (במשנת פרה ד, א ובתוספתא, ובספרי חוקת קכג), וקיצרו הלשון (עפ"י ריטב"א ועוד; חו"א פרה ח, ד). זו לשון הריטב"א להלן עת. 'והרבה יש בתלמוד לשונות זרים שאינם כדרך סדר התלמוד'.

'איכא דאמרי לדורות בכהן גדול... גמר חקה חקה מיום הכפורים' –

זוה גופיה הטעם דכתוב קרא על שחטי חוץ ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירם... – הוא הנפרדים משכליים הנבדלים, שהשחיטה חוץ למקדש הוי כהקרה לזולת השי"ת. והנה שיעיר המשתלח שהוא בחוץ והפרה-אדומה נקרבת בחוץ, צריך שיהא בכהן גדול, שזה ענין עלול לחשוב מחשבה זרה חלילה, איזה עבודה לכח נפרד... לכן מצותה בכהן גדול שהוא איש שרוח הקדש שורה עליו, הוא לא יבוא לחשוב זרה. ויעוין רמב"ן קרוב לזה. כן מה שכתב בפרשת אחרי על עזאזל, ע"ש.

והנה מצאנו חקה בסתרי הטבע שארס המחלה בהתהרכבה בדמי החולה או יהיה זה מזור, כאשר נתפשט כעת הרפואה בנשוכי כלב שוטה ובחולי אסכרה, ועוד מחלות שונות – אשר זה שיטת רבי מתיא בן חרש בסוף יומא. כן בסתרי התורה; כי הפרה-אדומה והשעיר המשתלח, כאשר יעשו זה משתלח מבפנים וזו נוכח פתח אוהל מועד, זה מכפר וזה מטהר. ומי יבוא בסוד ד" (משך חכמה חקת יט, ג).

'רבי שמעון היא דדריש טעמיה דקרא'. על שיטת רבי שמעון בדרישת טעמא דקרא – ע' במובא בבבא-מציעא קטו; סוטה ח.

דף מג

ישחט אתה – שלא ישחוט אחרת עמה'. ביסוד דין זה ובדין שחיטת אחרת בלא כוונה – ע' במובא בחולין לב.

'לפניו – לרב, שלא יסיח דעתו ממנה. לשמואל, שיהא זר שוחט ואלעזר רואה'. הגבורות-ארי (מב). תמה מה ראה רב להוציא פשט הכתוב ממשמעו ללא שום הכרח, והלא פשטות הכתוב מורה שלא אלעזר הוא השוחט. אכן הרשב"ם פירש פשוטו של מקרא 'לפניו' – של אהרן. הרי מתיישב פשט המקרא עם שיטת רב שאלעזר הוא השוחט.

‘ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו – לשמואל, לאהדוריה לאלעזר. לרב, הוי מיעוט אחר מיעוט... לרבות דאפילו כהן הדיוט’. זהו ‘משמע מוציא מיד משמע’ בין לרב בין לשמואל; בשחיטה הכשיר הכתוב זר לשמואל ואילו בקבלה ובהזאה הצריך באלעזר. ולרב, השחיטה אינה אלא באלעזר, והקבלה וההזאה – בכהן הדיוט.

[וממשיך הכתוב ושרף את הפרה לעיניו... ודרשו לעיל שלא יסיח דעתו ממנה. מקרא זה ‘משמע ממילא’ שאינו מוציא ממשמעות המקרא הקודם; ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו... ושרף את הפרה לעיניו – לשמואל, באלעזר דוקא. לרב – לרבות כהן הדיוט].

‘ולקח הכהן עץ ארז... – לשמואל, דאפילו בכהן הדיוט’ – היינו משמע מוציא מיד משמע. ‘לרב – איצטריך, סלקא דעתך אמינא...’ – וזהו ‘משמע ממילא’ שאינו מוציא מיד הכתוב הקודם כי שניהם כשרים בכהן הדיוט (ראשונים).

‘כהן בכיהונו לדורות. הניחא למאן דאמר לדורות בכהן הדיוט – שפיר, אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול, השתא כהן גדול בעינן בכיהונו מיבעיא?!’. לכאורה קשה הלא הוצרך לומר ‘בכיהונו’ באותן עבודות שכשר בהן כהן הדיוט, כגון הזאת הדם ושריפת הפרה לרב, או השלכת עץ ארז ואזוב לדברי הכל [שהרי נראה שכל אותן עבודות שלא הוצרכו להעשות באלעזר בשעתו, לדברי הכל אין צריך בהם לדורות כהן גדול – כי הלא המקור לדין דורות הוא מ’אותה לאלעזר ולא לדורות’] – ויש לפרש כוונת הגמרא למאן דאמר דין דורות חמור יותר שצריך כהן גדול, מדוע נצרך מקרא מיוחד ללמד בגדי כהונה לדורות, הלא גם בפרה ראשונה היה צריך כהן בכיהונו בכל העבודות (עפ”י חזון איש פרה ח,ב [וע’ בריטב”א כאן בסגנון שונה]). וע”ש בסק”ד שצדד לומר שלפי מה שלמדו ‘חוקה – חוקה’ להצריך כהן גדול, אפשר שכן הדין בהזאה ושריפה.

‘מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא’. ע’ בטעם הדבר, במובא בפסחים יח. ולענין שאר מידות שהתורה נדרשת בהן – ע’ במובא בפסחים כו ובחולין קיג.

‘אסף איש טהור את אפר הפרה והניח... מי שיש בו דעת להניח, יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח’. עיקר דין אסיפת אפר הפרה והנחתו שפסול בחרש שוטה וקטן [וכן פסול בלילה ובהסח הדעת כדלעיל מב], אין הכוונה לפעולת נטילת האפר והוצאתו מחוץ למחנה שהרי מיד כשנשרפה הפרה הוכשר האפר לקידוש, אף ללא הוצאתו.

אלא נראה שהאסיפה היינו הכתישה או הפרשת האפר מהעצים ומהגחלים שאינם מעוכלים. הפרשה זו עבודה היא ומכשרת את האפר לקידוש. הלכך אם כתש קטן או טמא את הגחלת או שהפריש אפר מהתערובת שבמערכה או כברו בכברה – פסלו [ושאר האפר שבמערכה לא נפסל].

ומה שאמרו ‘הניח מי שיש בו דעת להניח’ – לא שיש מצוה בהנחה כשלעצמה שכן כאמור ההנחה אינו בדין ‘אסיפת אפרה’, אלא נקט הדברים כפי הדין שצריך להניחו מחוץ למחנה במקום טהור ולא יבוא לעזרה (עפ”י חזון איש פרה ח,יד. וע”ע חדושים ובאורים).

(ע”ב) ‘זהה הטהור על הטמא. טהר’ מכלל שהוא טמא’ – שאם הכוונה לטהור גמור, אין צריך לומר כלום וממילא ידענו שהטמא פסול לפרה שהרי קראתה תורה ‘חטאת’, וגם כבר נאמר למעלה וטבל במים איש טהור – הלכך לא בא הכתוב אלא לרבות טבול יום. ומצינו לטבול-יום שנקרא ‘טהור’

שנאמר ורחץ במים וטהר (עפ"י רש"י כאן וחגיגה כג. ויבמות עג. ועוד. וע' ספרי חקת ובמפרשיו ובפירושו ר"ח כאן; רמב"ם הל' פרה א, יג).

והרישב"א כתב: 'הטהור' משמע בסמוך לטהרתו, שטבל זה עתה מטומאתו. וברשב"א משמע 'הטהור' – הראשון [וכמו שמצינו 'העולה – עולה ראשונה' ועוד. ע' במובא לעיל לד כמה דוגמאות]. כלומר בשלב הראשון לטהרתו.

'תני תנא קמיה דרבי יוחנן... אמר ליה: פוק תני לברא...'. ביטוי זה, 'פוק תני לברא' – לא מצאנוהו בתלמוד אלא מפי רבי יוחנן; כאן ובשבת קו. עירובין ט. ביצה יב יבמות עז; וסנהדרין סב. ביטוי דומה נמצא אצל רבו של רבי יוחנן, רבי ינאי; 'פוק קרי קראך לברא...'. – בברכות ל: יבמות מ. וכתובות נו.

'מאי שנא בידוי ראשון דלא אמר 'ובני אהרן עם קדושך' ומאי שנא בידוי שני דאמר 'ובני אהרן עם קדושך'? – תנא דבי רבי ישמעאל, כך היא מדת הדין נותנת; מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב' ומה שמתודה בידוי ראשון על ביתו ולכאורה היה ראוי שיתודה תחילה על עצמו בלבד כדי שיבוא זכאי ויכפר על החייב – משום שביתו כגופו דמי (עפ"י מאירי ורישב"א. ובמאירי מבואר שידוי ראשון כולל את אשתו ולא שאר בני ביתו וכ"ה ברשב"א ור"ן שבועות יג. וצ"ע ברישב"א שבועות). ועוד, כיון שבידו למחות בביתו הרי הוא נענש באותם עונות כאילו הם עונות עצמו (שיח יצחק).

'שחטו וקבל במזרק את דמו ונתנו למי שהוא ממרס בו... נטל מחתה ועלה...'. בטעמא דקרא שעבודת הקטורת נעשית באמצע עבודת הפר, בין קבלת הדם להזאתו – ע' בפירוש רש"י הירש פר' אחרי טז, יג.

זוהינחה על הרובד הרביעי שבהיכל'. מבואר בגמרא: רובד הרביעי להיכל, מחוצה לו. וקבעו רביעי כדי שלא יתרחק יותר משום חשש קרישת הדם. [ולענין גחלים קבעו גם כן רובד רביעי – נראה שרצו חכמים להשוות הדברים] (עפ"י גבורת ארי. והרמב"ם לא הזכיר 'רביעי' במחתה אלא בדם בלבד. וכן הוא במאירי ובסמ"ג רט).

דף מד

'על מה קטורת מכפרת – על לשון הרע; יבא דבר שבחשאי...'. ריב"א פרש שלכן הקטורת 'דבר שבחשאי' יותר ממתן דמים, כי הקטורת נעשתה בשתיקה שלא כמתן דמים שהיה מונה אחת שתיים כו'. והר' אלחנן פירש משום שהקטורת אין כפרתה מפורשת כמו מתן דמים, לכך נקראת 'דבר שבחשאי' (עפ"י תוס' ישנים ועוד).

לכאורה יש לפרש לפי שהקטורת לעולם נעשית בבית פנימה באין אדם אחר רואה מלבד המקטיר, מה שאין כן מתן דמים בעלמא שיש בה על המזבח החיצון, ומסתבר להשוות כפרת קטורת של כל השנה לקטורת של יום הכפורים, וכן מתן דמים למתן דמים. עוד בענין כפרת הקטורת על לשון הרע, ע' בספר משך חכמה תצא כג, י.

'אמר רבי אלעזר: לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל פרשי, מבין האולם ולמזבח לא פרשי'. מבואר בסמוך בגמרא שהפרישה מבין האולם ולמזבח היא